HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אף שוה כסף נמי דקייץ אמר רב יוסף מנא אמינא לה דתניא מכסף מקנתו בכסף הוא נקנה ואינו נקנה בתבואה וכלים האי תבואה וכלים היכי דמי אילימא דלא מקנו בהו כלל ישיב גאולתו אמר רחמנא לרבות שוה כסף ככסף ואי דלית בהו שוה פרוטה מאי איריא תבואה וכלים אפי' כסף נמי אלא לאו דאית בהו שוה פרוטה וכיון דלא קייצי לא ואידך ה"ק בתורת כסף הוא נקנה ואין נקנה בתורת תבואה וכלים ומאי נינהו חליפין ולרב נחמן דאמר פירות לא עבדי חליפין מאי איכא למימר אלא לעולם דלית בהו שוה פרוטה ודקאמרת מאי איריא תבואה וכלים אפי' כסף נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא כסף דאי אית ביה שוה פרוטה אין אי לא לא אבל תבואה וכלים אימא מדמקרבא הנאתייהו גמר ומקני נפשיה קא משמע לן אמר רב יוסף מנא אמינא לה דתניא עגל זה לפדיון בני טלית זה לפדיון בני לא אמר כלום עגל זה בחמש סלעים לפדיון בני טלית זו בחמש סלעים לפדיון בני בנו פדוי האי פדיון היכי דמי אילימא דלא שוי כל כמיניה אלא לאו אף על גב דשוי וכיון דלא קייצי לא לא לעולם דלא שוי וכגון דקביל כהן עילויה כי הא דרב כהנא שקיל סודרא מבי פדיון הבן אמר ליה לדידי חזי לי חמש סלעים אמר רב אשי לא אמרן אלא כגון רב כהנא דגברא רבה הוא [א] ומיבעי ליה סודרא ארישיה אבל כולי עלמא לא כי הא דמר בר רב אשי זבן סודרא מאימיה דרבה מקובי שוי עשרה בתליסר: אמר רבי אלעזר התקדשי לי במנה ונתן לה דינר הרי זו מקודשת וישלים מאי טעמא כיון דאמר לה מנה ויהב לה דינר כמאן דאמר לה על מנת דמי ואמר רב הונא אמר רב כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי מיתיבי התקדשי לי במנה והיה מונה והולך ורצה אחד מהן לחזור אפילו בדינר האחרון הרשות בידו הכא במאי עסקינן דאמר במנה זו הא מדסיפא במנה זו רישא במנה סתם דקא תני סיפא אמר לה התקדשי לי במנה זו ונמצא מנה חסר דינר או דינר של נחשת אינה מקודשת דינר רע הרי זו מקודשת ויחליף לא רישא וסיפא דאמר במנה זו ופרושי קא מפרש רצה אחד מהן לחזור אפי' בדינר האחרון הרשות בידו כיצד כגון דאמר לה במנה זו והכי נמי מסתברא דאי ס"ד רישא במנה סתם השתא במנה סתם לא הוו קידושי במנה זו מיבעיא אי משום הא לא איריא תנא סיפא לגלוי רישא שלא תאמר רישא במנה זו אבל במנה סתם הוו קידושין תנא סיפא במנה זו מכלל דרישא במנה סתם ואפילו הכי לא הוו קידושין רב אשי אמר מונה והולך שאני דדעתה אכוליה האי דינר של נחשת היכי דמי אי דידעה ביה הא סברה וקבלה לא צריכא דיהביה ניהליה בליליא אי נמי דאשתכח ליה ביני זוזי האי דינר רע היכי דמי אי דלא נפיק היינו דינר של נחשת אמר רב פפא כגון דנפיק על ידי הדחק: אמר רבא אמר רב נחמן אמר לה התקדשי לי במנה והניח לה משכון עליה אינה מקודשת

מנה

ע) **שוה כסף ככסף.** גבי קידושין כסף כתיב ושוה כסף איתרבי ככסף כדאמרינן לקמן ישיב לרבות שוה כסף הלכך כי כסף בעינן דקייץ: **מכסף מקנתו.** בעבד עברי כתיב: **ישיב גאולתו.** ישיב קרא יתירא הוא דמצי למכתב לפיהן גאולתו לרבות שוה כסף לענין פדיון וכיון דמיפרוק ביה איקנויי נמי מקנה ביה דכתיב גאולתו מכסף מקנתו: **וכיון דלא קייץ לא.** וה"ק ואינו נקנה בתבואה וכלים אלא א"כ קצץ דמיה: **בתורת כסף וכו'.** בתורת דמים הוא נקנה בין שנותנין עליו כסף בין שוה כסף בתורת דמים אקנו ולא בתורת חליפין שדרך לעשות חליפין בתבואה וכלים כלים שנאמר (רות ד) שלף איש נעלו ותבואה נמי דכתיב (שם) כל דבר ף): **ולרב נחמן דאמר.** בפרק הזהב פירי לא עבדי חליפין אם נתן תבואה בתורת חליפין כמו סודר לקנות בהן שדה או שום דבר בחליפין לא קנו והאי כל דבר מפרש ליה צ) דהכל נקנה במנעל השתא ליכא למימר תורת תבואה וכלים היינו חליפין מאי איכא למימר: **אלא לעולם.** ואינו נקנה בתבואה וכלים דקאמר בדלית בהו שוה פרוטה: **מקרבא הנאתייהו.** מזומנין ליהנות מהם: **לפדיון בני.** לחמש סלעים של פדיון הבכור דכתיב (במדבר יח) ופדויו מבן חדש תפדה בערכך כסף חמשת שקלים: **לא אמר כלום.** אפי' נתנו לכהן: **כל כמיניה.** כי אמר בחמש סלעים בתמיה: **דשוי.** ואפי' הכי קתני רישא לא אמר כלום הואיל ולא נישומו: **לדידי שוי לי.** אני שם אותו לעצמי ואקבלו בכך: **דגברא רבה הוא.** ולא אזיל בגילוי הראש: **מקובי.** שם מקום: **ונתן לה דינר.** מיד מקודשת דקיבלה ליה לשם קידושין וע"מ שישלים תנאו: **הרשות בידו.** שאין הקידושין חלין עד שתקבל את כולו ואת אמרת מקודשת: **במנה זו.** דלדעתה אכולה: **דינר רע.** לקמן מפרש: **כיצד דאמר** (א) **במנה זו.** ונמצא חסר דינר אינה מקודשת והיינו דקאמר רצה אחד לחזור הרשות בידו: **מסתברא.** דפרושי מפרש: **השתא במנה סתם.** תנא ליה דיכולים לחזור כל זמן שלא קבלה את כולה: **במנה זו.** ונמצא חסר (ב) דהשתא לא קבלה כולה מיבעי' דמאי הדלא: **מונה והולך שאני.** ואע"ג דאמר במנה סתם כיון דחזיתיה מונה והולך דעתה אכולה אבל כי לא נתן לה אלא דינר וקבילתיה ודאי לשם קידושין קבילתיה ועל מנת שישלים: **דאישתכח ביני זוזי.** ולא הכירה בו מתחילה שהיה מעורב ביניהם: **היינו דינר של נחשת.** ואמאי מקודשת:

מנה

אף שוה כסף דקייץ. הא דאמרינן לקמן (דף יב.) ההוא גברא דקדיש בזוזלא ף) דאודרי יתיב רב שימי בר חייא וקא מעיין בה אי אית בה שוה פרוטה אין אי לא לא לכאורה דומה דלא כרב יוסף: **ומאי** ניהו חליפין. אין עבד עברי נקנה בחליפין ולא קונה עצמו בחליפין דמה שהוא קונה י) בכסף נפקא לן מהאי קרא דמכסף מקנתו לקמן (דף יד:) אבל עבד כנעני נקנה [ב] בחליפין ש) כדתניא א בפ' השולח (גיטין דף לט:) גבי שקל כומתא ושדא בה אמר לה קני האי וקנה נפשך ומשמע משום דהויא ליה כליו של מקנה לא עשה ולא כלום אבל בכליו של קונה קנתה ומתורת חליפין משמע ולא בתורת כסף וכן פירש רבינו חננאל שם ת): **מנא אמינא לה דתניא עגל זה.** ללישנא קמא מייתי ראיה ב:

רב כהנא שקל סודרא בפדיון הבן. משמע הכא דרב כהנא היה כהן ותימה דבסוף אלו עוברין (פסחים דף מט.) משמע דלא היה כהן דקאמר אי לאו דנסיבי כהנתא לא גלאי וי"ל דתרי רב כהנא הוו ג אי נמי י"ל דבשביל אשתו היה לוקח כדאשכחן בפרק הזרוע (חולין דף קלב.) רב כהנא אכל בשביל אשתו א):

אבל כולי עלמא לא. וא"ת מאי טעמא דלא מהני מי גרע ממתנה ע"מ להחזיר דאמרינן לעיל (דף ו:) דשמה מתנה וי"ל דאין הכי נמי דמיגרע גרע דהתם איכא דבר חשוב דהוי מתנה אע"פ שנתן ע"מ להחזיר אבל הכא גבי פדיון לא היה שוה אותו סודר ד חמש סלעים ומתחילה כשנתן לו לא יצא ידי נתינה:

השתא במנה סתם לא הוו קידושין במנה זו מיבעיא. וא"ת דלמא הא קמ"ל דבמנה זו אע"ג דלא חזרה בה לא הוי קידושין כיון שנמצא חסר ה ויש לומר דמרישא שמעת מינה כיון דבמנה סתם יכולה לחזור בה ולא אמרינן ישלים ו אלמא לא חלו הקידושין כלל עד שישלים הכי נמי כי אמר לה במנה זו ונמצא חסר לא חלו הקידושין ואף ההשלמה לא מהניא שהרי לא סמכה דעתה להשלמתו אלא למנה שמראה לה והרי הוא חסר:

מנה

מסורת הש"ס

א) [לקמן טז.], ב) [בכת"י נוסף: לא.], ג) ס"א לא ה"ק [וכן הוא בכת"י, ולפנינו ברש"ל], ד) [לקמן כח:] ב"מ מז, ה) [לקמן מו.], ו) תוספתא דבכורות פ"ו ה"ד, ז) [צ"ל בפדיון וכן העתיקו תוס' לעיל ב. ד"ה בפרוטה], ח) ["ליה" ליתא בכת"י. ושם: אמר לדידי שוי לי. וכ"ה ברש"י], ט) [בכת"י ודפו"ר: בתריסר. ועיין יעב"ץ], י) לקמן מז, כ) ע"ז לז. ע"ש גיטין עד. [ועה: עז.] לקמן ס: [ע"ש], ל) ["אמר רב" ליתא בכת"י. וצ"ל אמר רבי. (רש"ש, ע"ש)], מ) [תוספתא פ"ב ה"י], נ) [שם], ס) [בכת"י: ניהלה], ע) [שייך לדף ז:], פ) [ב"מ מז ע"א], צ) [שם], ק) [בדפו"ר: דאודרי. ועי' מסה"ש לקמן יב ע"א], ר) [יש להוסיף ונקנה. (רש"ש, ע"ש)], ש) [צ"ל כדאמרינן], ת) [ועי' היטב תוס' גיטין לט: ד"ה משום], א) [ועי' תוס' פסחים מט: ד"ה אמר ותוס' ב"ב קי. ד"ה ולא ובחולין קלב. ד"ה רב], ב) [לעיל ז ע"א],

◆

תורה אור השלם

1. אִם עוֹד רַבּוֹת בַּשָּׁנִים לְפִיהֶן יָשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ: ויקרא כה נא

◆

מוסף רש"י

פירות לא עבדי חליפין. כל דבר שאינו כלי ואפילו שוה הרבה (ב"מ מז.). ומשום דפירי שכיחי נקט פירי (לקמן כח:). **כאומר מעכשיו.** על מנת כך וכך (לקמן ס:). **דינר רע.** שאינו יוצא כי אם על ידי הדחק ולא דמי לדינר של נחושת שאינו יוצא כלל (רש"י רי"ף).

◆

מוסף תוספות

א. **בתוס' טוך כתוב.** עבד כנעני נקנה כדתניא לקמן (כב:) וקונה את עצמו בחליפין כדמשמע בפ' השולח וכו'. (עי' רש"ש). משום דחליפין דמי לכסף וכל היכא דכסף קני חליפין נמי קני לבר מאשה וכו'. תוס' גיטין לט: ד"ה משום. ב. דאי ללישנא בתרא מנ"ל דבעינן מידי דקיץ דילמא שאני הכא דצריך שומא ולא סמכה דעתיה. תוס' הרא"ש. ג. חד בימי רב ורבי יוחנן וחד בימי רב אשי, והראשון היה כהן. תוס' רי"ד. ורב כהנא שאכל בשביל אשתו זהו רב כהנא שגלה מבבל לארץ ישראל דפרק הגוזל בתרא שלא היה כהן. תוס' חולין קלב. ד. בריטב"א ד"ה רב כהנא כתוב. דבמתנה עמ"ל מ"מ ה' סלעים שלמים נתן לו וזכה בהן כיון דקימ"ל דמעמ"ל שמה מתנה ובעלים מכוחו חוזרין וזוכין בהם אבל היכא דמעיקרא לא שוין ה' סלעים לא קיים מצות נתינה של תורה דגזה"כ שיתן הפודה לכהן ה' סלעים. ה. והא ודאי אצטריך לאשמועינן הני תרתי גווני דהאי דינא לחוד והאי דינא לחוד. רשב"א. ו. [ד]לאו ע"מ שאתן לך מנה קאמר. שם.

עין משפט נר מצוה

נז א מיי' פ"ב מהל' עבדים הל' א והל' ח [ופ"ה הל' ב טוש"ע י"ד סי' רסז סעי' כו]:

נח ב מיי' פי"א מהל' בכורים הלכה ז סמג עשין קמד טוש"ע י"ד סימן שה סעיף ה:

נט ג מיי' פ"ז מהלכות אישות הלכה יז טוש"ע אה"ע סימן כט סעיף ז:

ס ד מיי' פ"ו שם הלכה יז ופ"ג מהל' זכייה ומתנה הלכה ח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לח סעיף ג:

סא ה ו ז ח ט מיי' פ"ז מהלכות אישות הלכה יז סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' כט סעיף ז:

סב י מיי' פ"ה מהל' אישות הלכה כג סמג שם טוש"ע שם סעיף ו:

◆

גליון הש"ס

גמ' מכסף מקנתו בכסף הוא נקנה. ע"ל יד ע"ב תד"ה מוכר עצמו:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כילד דאמר לה במנה זו ונמצא: (ב) ד"ה במנה וכו' חסר דינר דהשתא:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' כגון רב כהנא דגברא רבא הוא. נ"ב וידע למחולי אבל כ"ע לא כי הא דמר בר רב אשי כו'. כ"ה גירסת בה"ג ורמב"ם ומפרשים לענין שאין בו משום אונאה (ועמ"ש רבינו ביו"ד סי' ש"ה ס"ק ח): [ב] תוס' ד"ה ומאי כו' עבד כנעני נקנה. נ"ב וקונה עצמו:

◆

תוס' ר"י הזקן

עגל זה. לכהן קאמר, שיקח העגל או הטלית בדמי פדיון בנו. ומבעי ליה סודרא. וכן נמי עגל וטלית לכל אדם, שהרי לכל אדם הן צורך, אבל (טלית) [סודר] אינו צריך לכל אדם, ולא מצי למימר לדידי שוה לי אלא מדבר שהוא צריך לו, שפעמים שאדם קונה אותם יותר משוייהם מפני הצורך. ה"ז מקודשת. מיד כשנתן לה הדינר ואינה יכולה לחזור בה, דהו"ל כמאן דאמר לה הרי את מקודשת לי בדינר על מנת שאשלים לך מנה, ומיהו אם לא השלים לה המנה אינה צריכה גט שהרי לא השלים תנאו, נמצא שהוא יכול לחזור בו והיא אינה יכולה לחזור בה. והוא הדין אם נתן לה פרוטה מקודשת וישלים לה המנה. ואורחא דמילתא נקט שמי שרוצה למנות מנה אינו מונה לו בפרוטות אלא בדינרין שמקצר חשבונו. ודינר הוא כמו פשוט של כסף וא"ו מעות כדמפרש לקמן [יב, א]. ואיכא מ"ד שאע"פ שלא השלים לה המנה צריכה גט, וטעות הוא בידם דמה בין תנאי זה לשאר תנאים. **במנה זה.** משמע כל המנה ולא חלו הקדושין עד שהגיע בידה כל המנה, אבל במנה סתם אפילו מונה והולך מקודשת בדינר הראשון שנתן לה. **רב אשי אמר.** אפילו במנה סתם אם היה מונה והולך אינה מקודשת עד שהגיע בידה כל המנה, והאי ברייתא [ב]סתם איירי, (ומהא) [ובהא] מילתא פליג עם ההיא אוקימתא דר' אליעזר כמו שנפרש לקמן [ט, א ד"ה והלכתא כר' אליעזר]. **דידעה ביה.** שהכירה אותו ומחלה אותו הדינר. שמעינן מיהא דאע"ג דאמרינן ג) דקדושין לא ניתנו לימחל, היינו דבעינן (שיש לה) [שישלים] ויתן לה שוה פרוטה, ואפילו אמרה הריני כאילו קבלתיה אינו מועיל, אבל אם אמר לה התקדשי במאה דינרים יכולה היא למחול מקצתם הואיל ומגיע בידה פרוטה. **בלילה.** ולא הכירתו. **ביני זוזי.** שלא ראתו. **היינו [דינר] של נחשת.** והיכי תני מקודשת. **על ידי הדחק.** משום הכי מקודשת שהרי יכולה להוציא בדוחק, ומיהו יחליף אותו הואיל ואינה יכולה להוציאו בלא טורח. **תוספתא.** תבעו זה את זה, האיש תבע תחלה ואמר לה קבלי קדושין. ואם האשה תבעה תחלה שאמרה לו (תני) [תן] לי קדושין וקדשו סתם, הואיל ותבעה האיש תחלה והיא אמרה לו כבר שלא תתקדש לו אלא במאתים, ודאי על מנת ליתן מאתים קדש, ומנה או מאתים סתם הוא זה ומקודשת כמה שנתן לה והוא ישלים המאתים, מיהו אם אינו רוצה להשלים אינה מקודשת כדפרישנא לעיל גבי ההיא דרבי אליעזר. [וכן המוכר חפץ לחבירו וכו'] תבעו זה את זה, אם הלוקח תבע ואמר לו קנה החפץ ונתנו לו [יעשו דברי לוקח], אם הלוקח תבע ואמר לו תן לי החפץ ובא ומשכו [יעשו דברי מוכר]. ע"כ התוספתא פ"ב [הי"א].

SHAS MOZNAIM